Els prestigiosos escultors Agustí Pujol, pare i fill, i els retaules de l'església de Santa Maria de Martorell

Isidre Clopas i Batlle

A la segona meitat del segle XVI, la vila de Martorell, emplaçada prop de l'aiguabarreig de l'Anoia i el Llobregat i cruïlla d'antics camins, experimentà un important creixement urbà i demogràfic.

Un nou temple parroquial

Resultant l'església insuficient, el dia 30 d'octubre de 1579, el bisbe de Barcelona Joan Dimas Lloris, facultà la construcció d'una nova església. De l'antiga església es conservà el campanar. El nou temple fou edificat d'estil gòtic, comptava amb una nau major de sis claus de volta i deu capelles laterals: cinc per banda i d'una clau de volta cada una. També es menciona l'edificació del cor. La façana es d'estil renaixement amb una interessant portada de clàssiques columnes, capitells corintis, frontó amb timpà i escultures de Sant Pere, Sant Pau i la Verge Maria patrona de la vila. Les obres de construcció de l'església foren dirigides per l'arquitecte Jaume Santacana, veí de Martorell i avantpassat del nostre bon amic en Jaume Santacana i Martorell.

El retaule major

En la visita pastoral a l'església parroquial de Martorell, que tingué lloc l'any 1611, es va escriure al llibre de visites: «A l'església en lloc de retaule major hi ha una gran imatge de Crist Crucificat per raó de que el retaule es contrueix de nou». La visita de 1614 diu: «Hi ha un retaule gran de fusta de mig relleu, encara no pintat». La visita de l'any 1627: «El retaule major encara no daurat».

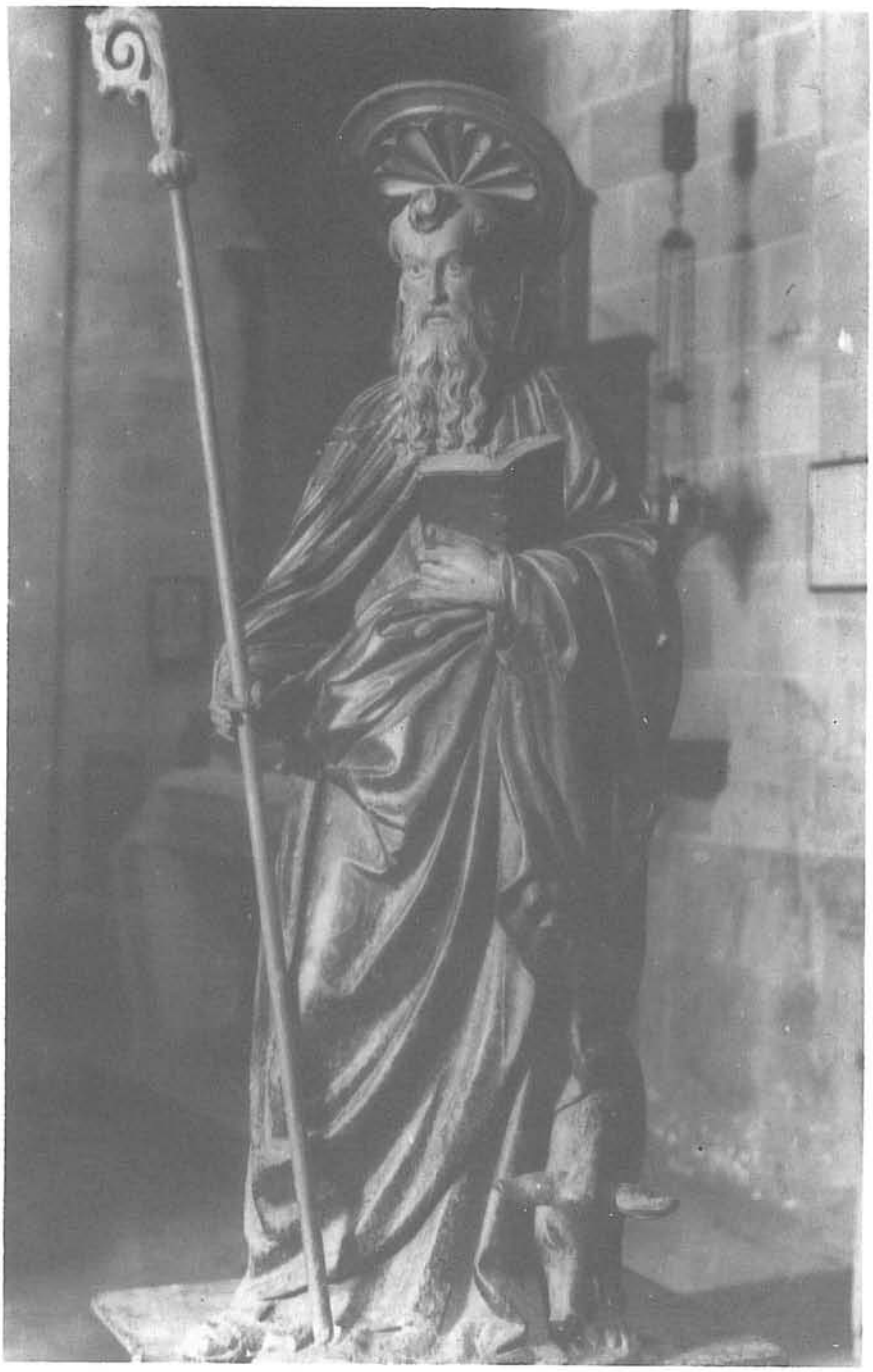
Al recordat amic Josep M. Madurell, conservador de l'arxiu de protocols de Barcelona devem la informació referent a la contracta del retaule major de Martorell que es guarda en els protocols del Notari Pere Lunell. Pel citat document sabem que el dia 22 d'abril de 1610, el Reverend Joan Canalies, rector de la vila, juntament amb els síndics de la mateixa, contractaren els «honorables Mestres Agustí Pujol major de dies i Mestre Agustí Pujol menor de dies, son fill, sculptor e Imaginaires y Grabiel Munt fuster ciutedans de Barchinona». L'execució de l'esmentat retaule devia fer-se en el termini de quatre anys. El preu s'ajustà en 1.300 lliures.

L'esmentat retaule, de grans dimensions, obra d'Agustí Pujol, pare i fill, era l'obra d'art més important de Martorell, constituint un dels millors exemplars d'estil renaixement amb marcada influència barroca. Constava de cinc cossos amb un peu de pedra. El cos central estava ocupat pel Sagrari, la Verge Maria, Santa Madrona i la imatge de Crist Crucificat. Als dos cossos del costat hi figuraven en alt relleu cinc Misteris de Goig més el del Naixement de la Verge. Els cossos dels extrems estaven inclinats, respecte al pla general per adaptar-se al polígon de l'àbsis gòtic del temple. En aquests dos cossos de cada costat i de baix a dalt hi figuraven fornícules emmarcades per clàssiques columnes que sostenien frontons triangulars. Els de la part alta eren abarrocats. A les fornícules de la dreta hi figuraven escultures quasi de tamany natural representant a Sant Pau, Sant Bartomeu i Sant Sebastià. Les de l'esquerra eren ocupades per les imatges de Sant Pere, Sant Joan i Sant Francesc. En totes aquestes imatges els Pujol hi saberen donar una expressiva vida interior.

El retaule en el seu conjunt era una valuosa obra escultòrica del segle XVII. «sermò fet en fusta en el que cada relleu esculturat constitueix una veritable peça de Museu» va dir en Francesc Pujols amb la seva original i crítica visió artística. El cos del gran retaule estava disposat amb faixes horitzontals. Aquestes faixes portaven esculturats motius ornamentals que suposaven un pulcre treball i una feliç inspiració.

Retaule Major de l'antiga Església Parroquial de Santa Maria de Martorell. Fou construït entre els anys 1611 a 1616 pels famosos escultors Agustí Pujol I, pare, i Agustí II, fill

Imatges de Sant Antoni Abat i Sant Isidre, obres del gran escultor Agustí Pujol II, que es veneraven al seu altar de l'antic Temple Parroquial de Martorell

Retaule de la Verge del Roser de Martorell, tallat pel prestigiós escultor Agustí Pujol II, fill, a l'any 1620

Els escultors Agustí Pujol pare i fill
i els martorellencs del seu temps

Els dos escultors del mateix nom i cognom, pare i fill, que trobem treballant en el retaule major que acabem de descriure, ens consta per algunes notes de l'arxiu parroquial que residiren a Martorell entre 1610 i 1616. També ens consta documentalment que Agustí Pujol, fill, va contraure matrimoni l'any 1614 amb Elisabet Vicens, filla del Notari de Martorell. Els Pujol foren molt populars i segons es comprovà foren padrins en nombroses famílies martorellenques. Copiem literalment d'un llibre de Baptismes: «Vuy que comptam a quatre del mes de Mars de l'any mil siscents y catorse fou bategat per mi Pere Fontova Vicari de la present vila de Martorell un fill de mestra Salvador Coromines chirurgia y de Thecla muller sua posarenli noms Salvador, Agustí, Francesc i Josep. Foren padrins Agustí Pujol scultor y padrina la Sra Candia Pujola vuy abitans en la present vila».

«A 19 de Març del mateix any Agusti Pujol fa de padri en el bateig de Angela Maria, filla de Pau Matalonga, pagés y de Catharina».

«Llibre de Baptismes. Plana 83. Donem constancia del bateix de Pere, Joan, Josep, Rafel i Bernat, fill de Bernat Nero i de Magdalena, essent padrins Pere Joan Font, pages de Sant Pere d'Abrera i la Senyora Rafaela doncella filla de Mestre Pujol scultor».

Agustí Pujol i els retaules de la Mare de Déu del Roser

Agustí Pujol fill, era un gran escultor especialitzat en retaules dedicats a la Mare de Déu del Roser. L'any 1619 treballà a la catedral de Barcelona i en el retaule de la Mare de Déu del Roser que providencialment encara es conserva.

L'any següent 1620; Agustí Pujol treballà esculpint el retaule del Roser i el de Sant Antoni Abat i Sant Isidre de la Parròquia de Martorell. L'esmentat retaule del Roser de Martorell, talla bellíssima estava format per quadres en els quals estaven representats els quinze misteris del Rosari, emmarcats tots per columnes i frontons d'estil renaixement.

Els quinze plafons eren bells de composició i les figures en baix relleu estaven tractades amb encert de proporcions i moviment.

Segons consta en el llibre de la Confraria, el dia 1er d'Octubre de 1620 s'entregaren a l'escultor Pujol 11 lliures barcelonines a compte del Retaule del Roser.

Agustí Pujol, a més del retaule citat construïa l'altar del Roser de

l'església parroquial de Sarrià, així com el del Roser d'Arenys de Mar (1626) i finalment el de Terrassa i d'altres.

Agustí Pujol fill, dit Agustí Pujol II, va morir a Reus l'any 1629, deixant la seva vídua i dues filles.

L'abundosa obra dels Pujol, pare i fill, malauradament va desaparèixer l'any 1936. Les que resten a la catedral de Barcelona i Sarrià es fan difícils les respectives atribucions.

En l'obra dels dos grans escultors el valor de l'estructura vencia sempre el decorativisme.